

איך צומח ילד?

תלוי באיזה גן ומי הייתה הגנות שהשפיעה על אמא שלו. סיפור קטן על בגידה, פרידה והצתה מאוחרת

להרים ילד גבוה באוויר, מהטוסיק, בכל יום הולדת

אלוהים אדירים, איך אתרץ את הפנייה החדה לכיוון הנחות? איך אוציא את זה מהפה שלי? איך אתוודה שאחרי השנים שבהן הצלחתי להתחפש למי שאני לא (קהילתית, התנדבותית, חרוצית) אני פשוט תשושה. איך אסביר שבאותה מידה שאני כבר לא טורחת לקרצף עבור האגבית מוצצים שנפלו לתוך אוזן של כלב לפני שאני דוחפת לה אותם חזרה לפה, כך אין לי יותר שום כוונה לגרר פלסט לינה מהקירות, לשתול ירקות, לשמור על אוגרים, לחפש בסתיו חצבים, ולהיות בצוות הקמה או צוות פירוק או צוות קישוט של מסיבת פורים, או מסיבת סיום, או מסיבת אין לנו חיים חברתיים כי הגיע שנה לנו אותם. ושם עוד פעם אחת אצטרך להגיע לאסיפת הורים כדי לשמוע את אבא של עומר הבן משתף את הקהילה בבעיית הקקי שיש לבן שלו – שקשה לו לשחרר אותו לסיר ואולי יש לנו עצה – אני אתקע לעצמי כדור בראש. כי יש לי עצה. שיסתובב עם חיתול עד זקנה. הכל טוב.

ולא, אני לא מעוניינת יותר להשכיב את השמש לישון ב־21 ביוני, בטקס המהווה את גולת הכותרת של טקסי הגן, המתקיים על חוף הים לעת ערב ביום הארוך בשנה. טקס, במהלכו עומדת פילו כמו שמש גדולה, אזוקה בחישוק סרטים וכל הגמדים יחד, כל גמד וקצה של קרן־סרט בידו מרחפים סביבה כמו גרמי שמיים מחופפים. חוץ מעומר הבן, שמתקשה לשחרר, לא רק קקי, אלא גם את אחד משני הסרטים שהוא מחזיק בידו הקפוצה, ובכך מעכב מאוד את החזרה שלי הביתה. איך אני אגיד לפילו, שלמרות

שאני יודעת שאף גננת לא תרים את השלישית שלי גבוה באוויר, מהטוסיק, על כף יד איתנה אחת ותשיר לה ביום הולדתה השלישי והרביעי והחמישי את השיר "איך צומח ילד ככה...". אני מאמינה שהיא בכל זאת תצמח. אולי קצת עקום, אבל תצמח.

כמו בול עץ מאובן אני עומדת כשפילו מגיעה ועוטפת אותי בחיבוק. "שנים", היא אומרת ואני מהנהנת ולא מצליחה להוציא הגה. והיא ישר, מה נשמע ומה קורה ואיך הקטנה החדשה שהיא כל כך מצפה כבר לפגוש, "שמעתי שהיא ג'ינג'ית". שיט, אני חושבת, שיט, שיט, שיט. והתקווה שאולי היא במקרה, בטעות, לא שמעה שיש באמתחתי קטנה חדשה, מתנפצת, ובין כל מיליון השקרים שמתרר צצים לי בראש כל מה שאני מצליחה לעשות באותו רגע זה לירות את הפאקינג אמת. "פילו תקשיבי", אני אומרת לה, "אין לי כוח אלייך".

להשכיב את השמש לישון

בשבוע / שעבר, כשנודע לי שפילו נפטר, הדבר הראשון שחשבתי עליו היה על הצחוק המתגלגל שהיא צחקה כשעמדנו זו מול זו לפני 15 שנה כשאמרתי לה שאין לי כוח אליה. ואיך רכנה על אוזני כמו הייתה אישיותה הגדולה, גדולה מדי, סוד שיש להצטער עליו. "לפעמים גם לי אין", אמרה.

ובאיחור גדול, אני מבינה מה עשיתי. אני מבינה שאת הילדה השלישית שלי יכולתי לשלוח גם למפעל נעליים של "נייקי" במזרח, כי כבר סמכתי על עצמי שאני אמא טובה דיה. וסמכתי על עצמי שאני אמא טובה דיה בגלל השנים שפילו הייתה המחנכת שלי. לא רק של הילדים שלי. ואני גם מבינה שזה לא בדיוק פחד מה שהרגשתי כלפיה, אלא דווקא יראה. ויראה זה משהו אחר. הרי זאת היא שנזפה בי באחד מטיולי הגן המתישים, אחרי ששאגתי "תראו ילדים – רכבת!" שבוהה הרגע הרסתי ל־20 ילדים את חרוות הגילוי; היא זו שכעסה עליי כשדאגתי שהילדה שלי לא מדברת, כי איך אני לא רואה שהיא כן, רק עם הגוף; שקבעה פגישה עם הבן שלי בן הארבע, כי הרגישה שהוא צריך איתה רגע לבד על שוקו; שציוותה עליי להפסיק לצייר לילדים שלי פילים – "תזכרי שאת לא מציירת יותר טוב מהם, מקסימום יותר דומה". היא, שכל בוקר אצלה בגן התחיל בילד או ילדה עומדים על כוננית ומספרים משהו שבעיניי היה קשקוש מוחלט ובעינייה, חריר הצצה לנשמה והודמנות לשיחה רבת־משתתפים וללמידה. פילו, שדרכה למרתי לראות את הילדים שלי בצורה שלא ידעתי ולא שיערתי שאפשר.

ואני רוצה לצעוק לה עכשיו, "פילו! בנכד אני חוזרת!" לא בשבילו. בשבילי. אז הייתי עייפה, עכשיו אני כבר לא ואני כל כך מתגעגעת. הייתי רוצה להשכיב – לפחות עוד פעם אחת בחיים – את השמש הגדולה שלך לישון.

טיפשי /

לפחד ככה. למה שניפגש? היא עוברת, אני כאילו עוברת, ובכלל, אנשים מתנגדים שים זה בזה רק ברחוב קלוורסטראט באמסטרדם ואף פעם לא במקומות שהגיוני שייפגשו. אבל באותם ימים, ימי סגירת רשימת המועמדים האינסופית ל"גן השלום", האפשרות לפגוש את פילו, הגננת המיתולוגית של שני ילדיי הגדולים, החרידה אותי. אני מתארת לעצמי שרוב האנושות כלל לא שמה לב שזוהי תקופה רוויה מתח עבור כמה עשרות הורים תל־אביבים, מוטרפי אמביציה, שכבר צבאו על שער הגן ועסקו בניסיונות נואשים להפעיל פרוטקציה שלידה לסדר את הילד ב־8200 זה משחק ילדים. משחק ילדים בגן אחר, כן? לא בגן של פילו, חס וחלילה, ששם גם ארגו החול ופינת הגרוטאות עוצבו בהשראת שיטת החינוך "רג'יו אמיליה", הקרויה על שם העיר האיטלקית שבה התפתחו אותם עקרונות חינוכיים שאף אחד חוץ מפילו לא הבין בדיוק מהם (מה שלא מנע מהורי הגן ללחוץ את שם העיר באותה דבקות שבה לוחשים ב"עתניאל" את שמו של הרב קוק). רק עיקרון אחד דומה שהיה מקובל על הכל: שווה למכור כליה או למעוך הורה אחר ברגל גסה על מנת להיכנס לגן. רגל גסה מסונדלת ב"בירקנשטוק", כן? כי כל הגן הזה הוא 90 אחוזים אמנים, עשרה אחוזים מדקרים סינים.

אני יודעת את זה, כי עשר שנים קודם, כשמיכאל היה בן שנה וחצי, אני הייתי ההורה הזה שהתחרפן לחלוטין, למרות ואף על פי שגן מסוגת "מעורבות הורים" הילך עליי אימה. אני הייתי ההורה שלקה בחרדת ציפייה ברמה של חולת סרטן המחכה לתוצאות MRI כדי להבין אם יש לה אופק. אני המטומטמת ששיוועה שהגורו הגדול, רונית פי־לוסוף, פילו, פילו כוח־טבע, תואיל לפזר על התפלץ הקטן שלה את כל הכפר האיטלקי הזה – רג'יו־מאה־אכפת־לי, העיקר שתציל לי את הילד מהאימהות המבולבלת והסרת האונים שלי. אני הייתי ההורה שקם באישון לילה, תרם כליה, מעך הורה והתקבל לגן. בכתב ההגנה שלי כתוב: סליחה. הנ"ל מעולם לא רצתה להשיג משהו יותר מאשר את זה. יש להקל בעונשה.

חלפו /

השנים ושני ילדיי הגדולים סיימו מזמן את מסלול הפלאות של הגן והנה אני שוב ניצבת עם תינוקת בת קרוב לשנתיים והרשימה לגן של פילו אוטוטו נסגרת. ואני יודעת שאם אני רק רוצה אני נכנסת לגן כמו מלכה. כי אחים ממשיכים נכנסים על אוטוטו. זה חלק מערכי הקהילתיות האיטלקית שלנו. רק שהפעם אני לא רוצה את השלישית, האגבית, זו שנולדה שבע שנים אחרי המרכזית, החלטתי שאני רושמת לגן אחר. כל כך אחר, שאין יותר אחר מגן ממלכת־ידי, חינומי לשם שינוי, מיליון ילדים על שתי גננות קורסות. כי הפעם השיקול שלי הוא לא טובתה של הילדה אלא טובתי שלי. טובתי ומספר הצעדים שאני צריכה לצעוד על מנת להפקיד אותה בבוקר ולקחת אותה בצהריים – 12 צעדים ובלי מעבר חציה. שום מעורבות הורים ושום בטיח. מקסימום לקנות עוגה כשיגיע תורה להיות "אמא של שבת".

אני לא מבינה איך הרבהתי עוץ. ידעתי שאני מוותרת על הגן הטוב בעולם, וידעתי שבגידה בפילו היא כנראה מעשה שאיש לא עשה לפניי. חמור מבגידה במולדת או במע"צב שיער. אבל הייתי נחושה לערוק. רק שקיוויתי, מטעמי פחדנות, לא להיתקל בה לעולם. רהב ועוז לחוד ולהיתקל בפילו לחוד.

ואז פגשתי אותה. לא ברחוב קלוורסטראט פגשתי אותה, אלא דווקא ביפו, ליד שוק הפשפשים. אז ככה זה מרגיש כשרוצים שהארמה תבלע אותנו חיים, ציינתי לע"צמי באומללות כשראיתי אותה מרחוק, שתי ידיה פרוסות ומזומנות לקראתי. רק שאם אפשר לבחור את האדמה, אז אשמח להזמין את הבוצית, הסמיכה והכבדה שאיתה נהגו הילדים שלי להכין "עוגות" בפנית הטינופת של הגן.

לכבוד בגנות, זה יותר גרוע מלכבוד במצב שיער